

Ю. Римар (Львів, УКРАЇНА)

КЕМПІНГОВА ІНФРАСТРУКТУРА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Інститут сталого розвитку ім. В.Чорновола, Національний університет «Львівська політехніка», 79013 Львів, вул. С.Бандери, 12, електронна пошта: iotrum@gmail.com

Туризм став невід'ємною частиною життя сучасної людини. Завдяки інформаційній відкритості та транспортній доступності теперішнього суспільства все більше людей проводить свій вільний час не в стані пасивного розслаблення, а в процесі активного відпочинку. Долаючи значні відстані, відкриваючи для себе цікаві особливості докiлля, традицій, культури та побуту життя країн та регіонів, отримуючи при цьому позитивний емоційний заряд, люди позбуваються таких негативних наслідків урбанізованого постiндустріального суспільства, як стрес, напруженість, проблеми міжособистісних комунікацій та ін.

Останнім часом у відповідь на тенденцію зростання мобільності населення і збільшення туристичних потоків спостерігається активний розвиток туристичного бізнесу та супутньої інфраструктури – готелів, ресторанів, лікувально-курортних та розважальних комплексів. Це, в свою чергу, стимулює розвиток транспортної інфраструктури – мережі автомобільних, залізничних, морських та авіашляхів і відповідних транспортних засобів. Перевагами розвиненої туристичної інфраструктури користується дедалі більше туристів, відпочинок яких здебільшого організовується суб'єктами ринку туристичних послуг – міжнародними туристичними компаніями, великими туроператорами, турагентами, екскурсійними бюро тощо.

Проте значна частина подорожуючих, самостійно плануючи свою подорож, намагається зробити її максимально автономною, використовує для цього власні засоби пересування і проживання, або мандрує пішки чи автостопом. Саме на цю категорію туристів орієнтовано такий сегмент туристичної інфраструктури, як кемпінги. В англійській мові слово *camping* означає «проживання в таборі», тобто це певний процес, діяльність. У нас його значення дещо видозмінилось і набуло нових смислових відтінків. Кемпінгом на всій території колишнього Радянського Союзу прийнято називати спеціально обладнане на відкритому повітрі місце (табір) для відпочинку автомобільних, мото-, вело- чи пішохідних туристів. У цьому випадку даним словом означається певна територія, площа, місцевість. Іноді кемпінгом також називають пересувний (мобільний) будиночок, змонтований на шасі автомобіля або автомобільного причепа. Тут значення цього слова стосується певної речі, предмету. Як правило, кемпінг є сезонним закладом, який працює здебільшого у теплу пору року, хоча в Україні, наприклад на гірськолижному курорті Буковель, існують кемпінги, де основний сезон – зимовий.

Територія кемпінгу розбита на ділянки (сектори), де передбачені місця для встановлення наметів, навісів, або є задалегідь встановлені легкі будиночки збірної розбірної конструкції. Також на цих ділянках, або на окремій частині території відведені місця для паркування автомобілів, причепів, мотоциклів чи інших транспортних засобів, на яких прибули подорожуючі. Крім цього, територія кемпінгу обов'язково повинна бути обладнана мінімальною інфраструктурою: водогоном, електричною мережею, місцями для приготування їжі, душовими, пральнями з необхідним обладнанням, туалетами, місцем утилізації відходів з пересувних будинків,

адміністративними спорудами, медпунктом, магазинами з асортиментом найнеобхідніших туристичних товарів, естакадою для обслуговування транспортних засобів тощо. На кемпінгах вищого рівня комфортності можуть бути ресторани, розважальні комплекси, спортивні майданчики, різноманітні атракціони, концертно-видовищні споруди, пункти прокату туристичного та спортивного спорядження, поштові відділення, супермаркети, станції техобслуговування транспорту і т.д. Іноді кемпінги є складовою частиною великих готельно-ресторанних комплексів і відвідувачі кемпінгу можуть користуватись всією інфраструктурою цих комплексів.

Функціонування кемпінгу здійснюється на засадах самообслуговування. Зазвичай турист оплачує лише перебування на території кемпінгу, а всі побутові потреби як то приготування їжі, облаштування спального місця, прання одягу, обслуговування транспорту тощо здійснює власними автономними засобами. У зв'язку з цим вартість перебування в кемпінгу є невисокою і доступною для широкого кола мандрівників, які хочуть зменшити свої витрати для того, щоб мати змогу відвідати і побачити якомога більше цікавих місць. За кордоном цей вид туристичного відпочинку є дуже популярним. У країнах Європи, Америки, Азійсько-Тихоокеанського регіону мережа кемпінгових стоянок (там вони називаються *campsite* або *camping pitch*) розвинена набагато більше, ніж в Україні, незважаючи на значно вищий рівень доходів населення, здатного оплачувати комфортніші умови перебування на відпочинку. Кемпінги орієнтовані не тільки на автомандрівників. В Європі дуже популярним видом відпочинку є простий виїзд з наметом на вихідні у найближчий приміський район, щоб побувати на природі. Там практично відсутній такий популярний у нас відпочинок на дачі, тому, що заміською нерухомістю володіє незначний відсоток населення.

Крім цього кемпінги орієнтовані не тільки на туристів – прихильників активного відпочинку на природі, а й на тих, для кого важливим є культурно-пізнавальний аспект подорожі. Саме тому кемпінги розташовують не тільки поряд з привабливими природньо-рекреаційними об'єктами чи територіями, але й поблизу визначних історико-культурних пам'яток. Також у світі практикується розташування кемпінгів уздовж основних магістралей і транспортних артерій, по яких циркулюють туристичні потоки великого обсягу. Це дозволяє оперативно забезпечувати потребу у тимчасовому житлі під час подорожі для менш вибагливої щодо комфорту частини туристопотоку, регулюючи і розвантажуючи готельну мережу у великих містах. Особливою популярністю кемпінги користуються у мототуристів. У середньому на одному кемпінгу знаходиться від 20 до 40 секторів – майданчиків для таборування. В Європі є і такі кемпінги, територія яких охоплює понад 1000 секторів.

На жаль в Україні даний вид відпочинку майже нерозвинутий. Так, за даними Української федерації кемпінгу, караванінгу і автотуризму, на території нашої держави є лише близько 30 кемпінгів, причому 12 з них – на території окупованого Криму. За іншими даними, в Україні існує близько 50 кемпінгів, що також є надзвичайно мало для країни з такою кількістю населення, площею і туристично-рекреаційним потенціалом. Частково дану ситуацію можна пояснити традиціями туризму, які склались ще за радянських часів. У нас більшість прихильників самодіяльного туризму з ночівлею в наметі схильна до подорожей у місцевості, значно віддаленій від цивілізації, а для менш екстремальних груп туристів більш звично проводити відпочинок в готелях чи санаторіях. Беручи до уваги зростання мобільності населення та збільшення чисельності тієї категорії туристів, для якої важливим є сам процес подорожі,

отримання вражень від подолання шляху, а не лише від перебування у межах певної туристичної дестинації, в Україні необхідно розширювати мережу кемпінгів та розвивати їхню інфраструктуру, зокрема, на нашу думку, доцільною є розробка логістичної стратегії розвитку мережі мотокемпінгів на традиційних маршрутах мотоподорожей з урахуванням середньодобового пробігу мотомандрівників.

Недостатньо розвинута кемпінгова мережа в Україні та очевидна потреба у її розширенні дає змогу проявити інноваційний підхід у питанні розбудови кемпінгової інфраструктури з врахуванням потреби сталого розвитку та збалансованого використання обмежених природних ресурсів. У першу чергу цей підхід полягає у пріоритетному автономному енергозабезпеченні кемпінгів з використанням відновлювальних джерел енергії. Також, враховуючи особливості життєдіяльності таких місць компактного розміщення подорожуючих, зокрема те, що тут відсутні великогабаритні тверді побутові відходи і промислове хімічне забруднення, кемпінгові території можуть служити пілотними майданчиками для апробації нових технологій збору, сортування, переробки та повторного використання сміттєвих відходів. Ще одним позитивним аспектом розвитку кемпінгової мережі є те, що кемпінги можуть бути швидко і відносно дешево демонтовані і перенесені в інше місце, якщо виявиться їхній негативний вплив на довкілля чи спостерігатиметься незбалансоване вичерпання природних ресурсів. Без сумніву, реалізація цих та подібних заходів сприятиме сталому розвитку довколишнього територіально-природного комплексу, дозволить запобігти його деградації і передати в належному стані майбутнім поколінням.

Перебування у кемпінгу приваблює туристів тим, що це простий та недорогий спосіб відпочити на природі. Він дозволяє більш органічно вписатися в природне оточення, відчути той зв'язок з довкіллям, який часто буває втрачений у великих містах чи у стінах дорогих фешенебельних готелів, де наявність сучасних благ цивілізації нівелює потребу у спілкуванні з живим природним середовищем. Разом з тим кемпінги відіграють важливу роль у попередженні самовільної організації стоянок туристів на природі і плановому регулюванні таких закладів. Це дозволяє значно зменшити негативний вплив на довкілля, спричинений самодіяльними туристами, роблячи ареал їх перебування більш компактним, даючи змогу централізовано організувати збір і переробку сміття, не дозволяючи продуктам життєдіяльності людей неконтрольовано потрапляти в навколишнє середовище. У цьому контексті роль кемпінгової мережі є надзвичайно важлива, адже, на жаль, в Україні, де мережа організованих стоянок туристів не надто розвинута, спостерігається значне засмічення довкілля в місцях популярних маршрутів самодіяльних туристичних походів.

Таким чином, кемпінги можна вважати територією комплексного туристичного призначення, комерційною формою рекреаційного використання землі, яка розповсюджена у багатьох країнах, де туризм належить до пріоритетних напрямів економічного розвитку. Туристичній галузі України також слід рухатися у цьому ж напрямі. Вкладання інвестицій у розвиток кемпінгової мережі на території популярних туристичних регіонів (Карпатський, Причорноморський, Поліський тощо) та на магістральних шляхах пересування туристопотоків сприятиме розвитку не тільки активних видів туризму, але й збільшить кількість учасників пізнавального туризму. Враховуючи не надто високий поріг входження у даний вид бізнесу, а також те, що у кемпінгах є мінімальна кількість об'єктів нерухомості та капітальних споруд, окупність таких інвестицій буде швидкою, а рентабельність і прибутковість – високою.